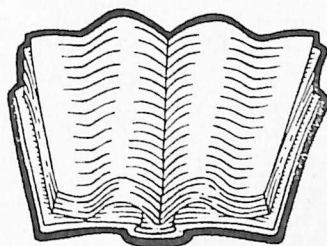

06
B53

Вісник

Випуск 2

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова

Вісник

Випуск 2

НБ НПУ

100074866

КИЇВ – 2002

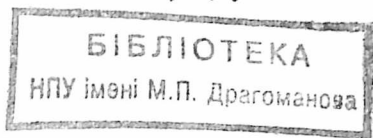
ВІСНИК. Збірник наукових статей викладачів, докторантів, аспірантів Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова / Укл.: П.В.Дмитренко, Л.Л.Макаренко, О.П.Симоненко. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2002. – Випуск 2 – 220 с.

У збірнику вміщені статті професорського-викладацького складу, докторантів і аспірантів НПУ імені М.П.Драгоманова як результат наукових досліджень з теорії і технологій навчання та виховання в системі освіти, змісту освіти, форм, виховання, соціальної та трудової адаптації дітей з вадами розвитку, проблем гуманітарних, природничо-математичних, соціально-економічних і екологічних проблем.

Редакційна колегія:

- Шкіль М.І.* – академік АПН і АНВШ України (*відповідальний редактор*), доктор фізико-математичних наук, професор, ректор НПУ ім. М.П. Драгоманова;
Дмитренко П.В. – кандидат педагогічних наук, професор (*заступник головного редактора*);
Андрусичин Б.І. – доктор історичних наук, професор;
Бондар В.І. – академік АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
Борисенко В.Й. – доктор історичних наук, професор;
Болгарський А.Г. – кандидат педагогічних наук, професор;
Бровдій В.М. – дійсний член Української екологічної академії наук, доктор біологічних наук, професор;
Вовк Л.П. – доктор педагогічних наук, професор;
Волинка Г.І. – доктор філософських наук, професор, головний академік-секретар УАПН;
Даниленко В.М. – доктор історичних наук, професор;
Дубогай О.Д. – доктор педагогічних наук, професор;
Закович М.М. – доктор філософських наук, професор;
Жалдак М.І. – академік АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
Капська А.Й. – доктор педагогічних наук, професор;
Коршак Є.В. – кандидат педагогічних наук, професор;
Кузьмінець О.В. – доктор історичних наук, професор;
Мацько Л.І. – академік АПН України, доктор філологічних наук, професор;
Мороз О.Г. – академік АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
Пасічник Ю.А. – доктор фізико-математичних наук, професор;
Пастухов В.П. – кандидат юридичних наук, професор;
Працьовитий М.В. – доктор фізико-математичних наук, професор;
Романовська Ю.Ю. – кандидат філологічних наук, професор;
Слюсаренко А.Г. – доктор історичних наук, професор;
Трегуб І.Г. – кандидат педагогічних наук, доцент;
Фомічова Л.І. – доктор психологічних наук, професор;
Хропко П.П. – академік АПН України, доктор філологічних наук, професор;
Шут М.І. – член-кор. АПН України, доктор фізико-математичних наук, професор;
Ядренко М.Й. – доктор фізико-математичних наук, професор;
Ярошенко О.Г. – доктор педагогічних наук, професор.

Ж-60382

Рекомендовано Вченою радою
НПУ ім. М.П. Драгоманова 28 лютого 2002 р.

- © Редакційна колегія, 2002
- © Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2002

омленням нової соціокультурної інформації, необхідної і достатньої для осмислення соціокультурного потенціалу вірша. Для активізації знань студентів використовують різні типи тестів (multiple choice, true or false, odd one out, culture match); для знайомства з новою соціокультурною інформацією – робота з проектами про побут, спосіб життя даної спільноти, або читання коментарю, який включає інформацію про поета та світосприймання.

Текстовий етап роботи з віршем безпосередньо пов'язаний з інтерпретацією змісту вірша студентами. Він починається з завданням на прослуховування аудіо запису вірша у виконанні носія мови з наступним контролем розуміння твору на "рівні значень". Прослуховування аудіо запису вірша підвищує емоційний ефект сприймання, а розміщені читцем акценти, логічний наголос, паузи, інтонація полегшують розуміння змісту вірша. Перевірка розуміння вірша на "рівні значень" досягається за рахунок здобуття конкретної, актуальної інформації з кожного речення. Для реалізації цього завдання використовується вправа на переклад. Після цього можна переходити до роботи над поглибленим розумінням тексту, тобто його теми та ідеї.

На текстовому етапі роботи із змістом вірша особливу групу складають вправи, що спрямовані на формування умінь, здібностей та якостей особистості, що входять до складу соціокультурної компетенції.

Суть після текстової роботи полягає у використанні інформації вірша у мовленні студентів. Цей етап роботи дозволяє сформувати у студентів вміння реалізувати отримані знання соціокультурного характеру в різних ситуаціях мовлення. На цьому етапі роботи використовуються наступні завдання, такі як бесіда (виключаючи без еквівалентну, фонову та конотативну лексику), коментування висловлювання видатних людей з пройдені тематики, коментування гумористичних малюнків за темою вірша, вікторина (general knowledge quiz).

У процесі навчання іноземної мови ознайомлення студентів з культурою народу підвищує не тільки практичну, але й виховну, освітню та розвиваючу роль вивчення іноземної мови, оскільки сприяє розширенню світогляду студентів про систему соціокультурних цінностей, взаємовідносин, явищ культури мови, що вивчається.

Коляда В.В.

ЖАНРОВІ ПОШУКИ Д.МАРКОВИЧА

Літературний процес кінця XIX – початку XX століття розвивався в Україні несприятливих умовах. Це був час кардинальних змін в політичній, економічній, соціальній та національній сферах. Саме ці об'єктивні та суб'єктивні причини обумовили оновлення і збагачення ідейно-тематичного змісту, наполегливі пошуки художньо-стильових форм в творчості українських письменників на межі XIX-XX століть.

Панівне місце в літературі цього періоду посідала проза, яка давала широкі мож-

ливості для всебічного дослідження реалій життя. Але на відміну від попереднього етапу розвитку письменства, який характеризувався використанням великих прозових форм, представники української літератури кінця XIX – початку XX століття почали активно розробляти і використовувати жанри малої прози. Адже саме мала проза з її лаконічністю і вищою мірою вагомою структурою чи не найкраще відповідала вимогам часу, виказавши тим надзвичайну оперативність.

І хоча протягом усього цього періоду ще продовжували плідно працювати прозаїки так званої “старої школи” (Марко Вовчок, І Нечуй-Левицький, Панас Мирний, І Франко та інші), почали з’являтися письменники (П.Бордуляк, С.Васильченко, Грицько Григоренко, Н Кобринська, М.Левицький, Л.Пахаревський, Олена Пчілка, Н.Романович-Ткаченко, Л Яновська, Є.Ярошинська, та інші), твори яких якісно відрізнялись від традиційного реалістичного письма. Це було однією з прикмет загальної тенденції оновлення художнього мислення доби, носіями якої стала “молода генерація”, і безпосереднім учасником якої виступав Дмитро Маркович.

Його дебют відбувся у 1886 році, коли в альманасі “Степ” були надруковані його чотири твори (“Іван з Буджака”, “Два платочки”, “Шматок”, “Омелько Катгоржний”). Художня діяльність Д.Марковича тривала понад сорок років, результатом якої стало повне видання творів у двох томах під назвою “По степах та хуторах” (видавництво “Дзвін” (1918-1919 роки)). І хоча за обсягом творча спадщина відносно невелика (двадцять одне оповідання, одна драма, автобіографічні матеріали, спогади), проте вона стала вагомим внеском у розвиток української літератури.

Твори Д.Марковича стояли врівні з кращими зразками народницької літератури XIX століття. Але він як і інші представники пізнього народництва прагнув вийти за межі народницької і традиціоналістської прози.

Найбільш успішно Д.Маркович реалізував себе як белетрист, який активно розробляв і використовував малі прозові жанри. Саме жанровий пошук був одним з основних напрямків творчої лабораторії Д.Марковича.

Переважає більшість творів митця з жанрового погляду досить однорідна. Це – новели. Хоча при більш детальному дослідженні відзначаємо структурні різновиди малої прози. Традиційні жанри під пером Д.Марковича, як і інших письменників-новелістів означуваного періоду стають гнучкими, виявляючи нові можливості.

Так, наприклад, були значно розширені жанрові обрії оповідання: “дрібне”, або “буденне” оповідання, яке тяжіє до фрагментарної прози і настроєвістю зображенням переважно однієї ситуації, випадку, фрагменту з життя (“Два платочки”); “різдвяне” оповідання, побудоване на контрасті переходу від святкової до буденної сторінки життя (“На Свят-вечір” (“Різдвяне оповідання”)), сатиричне оповідання, в якому відчувається тяжіння до нової соціально-психологічної манери сатиричного зображення дійсності (“Сюрприз”, “Він присягав”), тип оповідання – відкритої форми, жанрова природа, якого передбачає лише окреслення проблем, які з розв’язкою твору не зникають, а спонукають читача до роздумів (“Весна”, “Бразіліани”).

Широко представлені в творчості Д.Марковича зразки фрагментарної прози: на-

рис, який виступав продовженням і вдосконаленням сповідальної манери повісткування ("Final") ("Лист до приятелів та всіх земляків"), "Мої гріхи", "Мій сон"); спогади, основу яких складають автобіографічні матеріали самого Д Марковича ("З давно минулого" (спогади судового слідчого), "Життя одної людини"), малюнок, де за зовнішньою оболонкою іронії автор передає драматизм події ("Бунт" ("З життя 1907 року")); образок, який відзначається концентрацією дії в часі і просторі, лаконічністю, стислістю оповіді, вагомим струменем ліризму і настроєності ("У найми" ("Образок з життя Дніпровського повіту 1887-1888 року"), "Шматок", "На вовчому хуторі"); потік свідомості, де відбувся синтез "старої" подвійності з "новітньою" фрагментарністю ("Невдалиця"); ліро-психологічна новела-акція, якій притаманний ситуаційний поворот зовнішніх подій ("Іван з Буджака").

Зберігаючи риси реалізму XIX століття Д Маркович тяжів до фрагментарної прози і настроєвості, і зображенням переважно однієї ситуації, випадку, фрагменту з життя.

Показовим є те, що вже в ранніх творах письменника проявилась особливість його творчої манери – вміння тримати читача в напрузі, вражати особливою емоційною настроєвістю, тією "лихою правдою" про життя людей по степах і хуторах Південної України.

За окремими буденними епізодами, випадками проступає в автора сприймання життя як цілісності, синтезування конкретного в загальному.

Отже, одним із основних джерел розбудови системи жанрів малої прози Д Марковича був постійний пошук шляхів творчої манери на вістрі умонастроїв доби і художнього мислення свого часу.

Колядич О.І.

ДЕРЖАВА І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВА СФЕРА НОВІ РЕАЛІЇ В РУСЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасний розвиток світового господарства визначається, в першу чергу, розгортанням процесів глобалізації, які суттєво впливають як на міжнародні економічні відносини, так і окреслюють тенденції щодо розвитку національних економік. Директор Міжнародного Бюро Праці М. Хансен у доповіді на 85-й сесії Міжнародної конференції праці (Женева, червень 1997 р.) зазначив, що глобалізація є складним явищем взаємозалежності економік, що виникає через обмін товарів і послуг, а також перебіг капіталів.

Процес глобалізації є відображенням переходу людства до нової технологічної революції, тобто на зміну Першій хвилі (аграрній цивілізації) і Другій (індустріальній цивілізації) приходить нова, яка призводить до створення "надіндустріальної цивілізації" [1]. Мова йде про технологічні зміни, які в подальшому можуть викликати глибинні потрясіння соціуму. Чим швидше людство усвідомить потребу в переході до нової